

Výskyt a šíření HIV/AIDS v ČR v roce 2004

HIV/AIDS incidence and spread in the Czech Republic in 2004

Marie Brůčková, Marek Malý, Jana Vandasová

Souhrn • Summary

V r. 2004 byl zaznamenán nejvyšší výskyt nově registrovaných případů HIV/AIDS (73) od r. 1985. K 31. 12. 2004 bylo v ČR registrováno celkem 737 HIV pozitivních případů, u 184 z nich bylo diagnostikováno plně rozvinuté onemocnění AIDS. Kromě toho bylo v ČR registrováno 216 cizinců, valná část z nich pocházející ze střední a východní Evropy.

Nejčastějším způsobem přenosu HIV v ČR je sexuální přenos, který tvoří více než 83% všech HIV infikovaných. Homosexuální přenos činí 52 % všech infikovaných. Okolo 21 % infikovaných jsou ženy. HIV pozitivním matkám se narodilo 57 dětí, u 3 novorozenců došlo k přenosu HIV z matky na dítě.

Z dlouhodobého pohledu je možno hodnotit situaci v oblasti HIV v ČR jako relativně příznivou, i když v r. 2004 došlo k vzestupu počtu nově diagnostikovaných HIV infekcí oproti dřívějším létům. Jedná-li se o vzestupný trend nebo jen jednorázovou výchylku v rámci náhodného kolísání ukáže až další soustavný monitoring.

Seventy-two new HIV/AIDS cases were recorded in the Czech Republic in 2004, which means the highest annual incidence rate since 1985. Altogether 737 HIV cases were reported in the Czech Republic by the end of 2004 and 184 of these were fully blown AIDS cases. In addition, 216 foreigners, mostly from Eastern Europe, tested HIV positive.

In the Czech Republic, HIV is most frequently transmitted sexually (in more than 83% of HIV infected persons). HIV transmission between homosexual men accounts for more than half of cases (52%). About 21% of HIV infected persons are females. HIV positive mothers gave birth to 57 children, mother to child HIV transmission was recorded in three of these children.

Viewed from a long-term perspective, the HIV/AIDS situation in the Czech Republic is considered as relatively favourable, although the incidence of newly diagnosed HIV infections increased in 2004 compared to the previous years. Further long-term monitoring will show whether this rise was part of an upward trend rather than a single deviation within random variation.

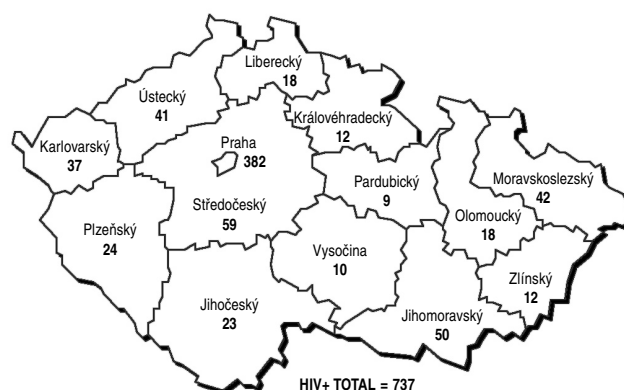
Zprávy CEM (SZÚ, Praha) 2005; 14(2): 89–92.

V ČR bylo k 31.12.2004 registrováno celkem **737 HIV infikovaných osob** české národnosti a osob jiné národnosti s dlouhodobým pobytem v ČR (rezidenti). Místo zachytu v době první laboratorní diagnózy ukazuje **kartogram**. V absolutních číslech nejvyšší počet HIV pozitivních případů vykazuje Praha a Středočeský kraj, nejnižší kraj Pardubický a Vysočina. V relativních číslech (počet HIV pozitivních na milion obyvatel) zůstává na vedoucí pozici Praha (322,6 případů na milion osob), na druhém místě s velkým předstihem proti ostatním krajům je kraj Karlovarský (121,3/mil. obyv.). Celková prevalence HIV v ČR je 71,7 případů na milion obyvatel, což svědčí o nízké hladině epidemie HIV/AIDS v ČR (**graf 1**).

V r. 2004 bylo provedeno celkem 836 734 HIV testů, z toho bylo jako HIV pozitivní identifikováno 72 osob (0,009 %). Je to až dosud nejvyšší roční počet nově diagnostikovaných případů HIV/AIDS (**graf 2**). Největší počet HIV testů byl proveden u krevních dárců (povinné testování) a u gravidních žen (rutinní testování).

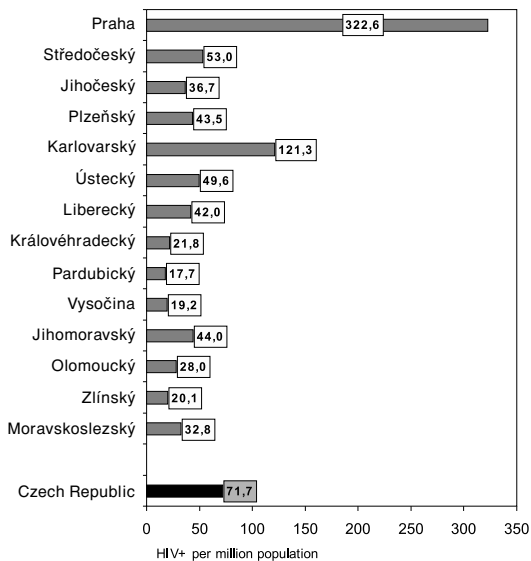
U krevních dárců bylo provedeno 514 523 vyšetření, zachyceni byli 2 HIV pozitivní (0,00004 %); jeden jako opakovaný dárcce, jeden jako primodárcce (**graf 3**). Kromě toho byl nalezen jeden další krevní dárcce, který se pre-

Kartogram:
HIV INFECTION IN THE CZECH REPUBLIC
BY REGION OF RESIDENCE AT FIRST HIV DIAGNOSIS
(Czech citizens and residents only)
Cumulative data by 31. 12. 2004

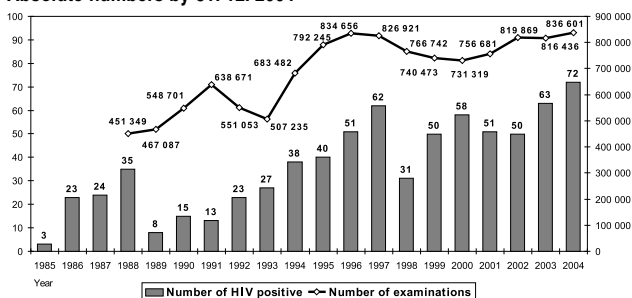

zentoval po darování krve s klinickým onemocněním u svého praktického lékaře. U všech těchto dárců byla provedena zpětná šetření (look back) a byla vyloučena možnost přenosu HIV darovanou krví.

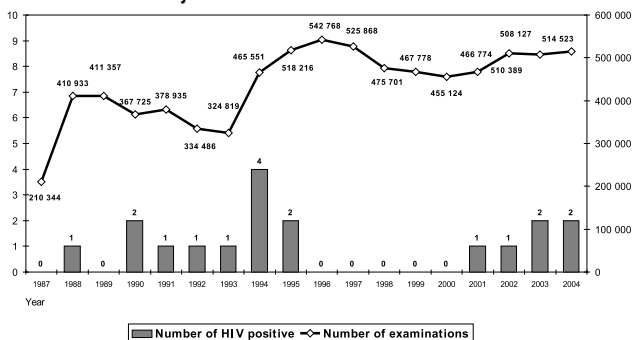
Graf 1:
HIV+ IN THE CZECH REPUBLIC
BY REGION OF RESIDENCE AT FIRST HIV DIAGNOSIS
(Czech citizens and residents only)
Cumulative data by 31. 12. 2004

Graf 2:
NUMBER OF HIV TESTS AND HIV POSITIVE CASES
IN THE CZECH REPUBLIC
IN INDIVIDUAL YEARS
(Czech citizens and residents only)
Absolute numbers by 31. 12. 2004

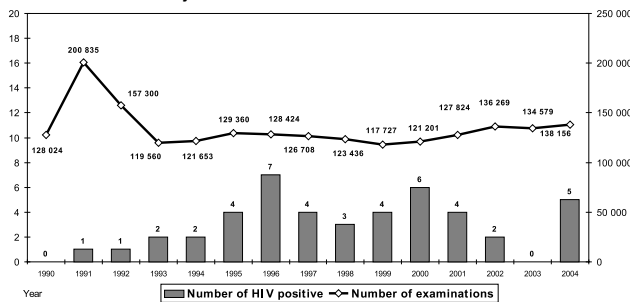

Graf 3:
HIV TESTING OF BLOOD DONATIONS IN THE CZECH REPUBLIC
IN INDIVIDUAL YEARS
(Czech citizens and residents only)
Absolute numbers by 1. 7. 1987 – 31. 12. 2004

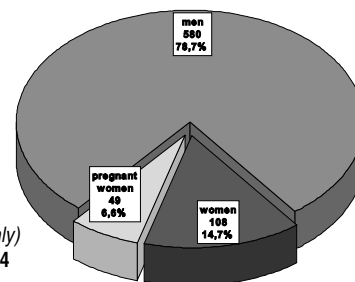

U gravidních žen bylo provedeno 138 156 vyšetření HIV, 5 z nich (0,0004 %) bylo HIV pozitivních (graf 4). V r. 2004 se narodilo HIV pozitivním matkám celkem 9 dětí, jejich HIV status není dosud stanoven. Zatím prove-

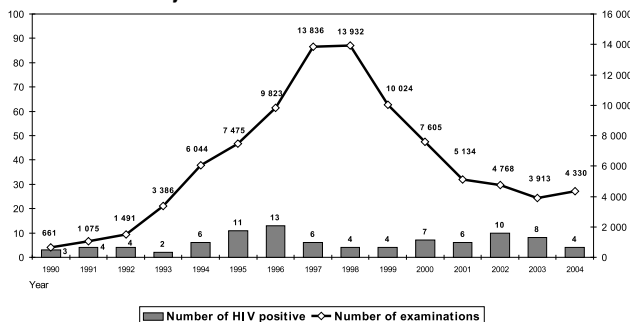
Graf 4:
ROUTINE HIV TESTING IN PREGNANT WOMEN
IN THE CZECH REPUBLIC
IN INDIVIDUAL YEARS
(Czech citizens and residents only)
Absolute numbers by 31. 12. 2004

Graf 5:
HIV+ BY SEX
IN THE CZECH REPUBLIC
(Czech citizens and residents only)
Cumulative data by 31. 12. 2004

Graf 6:
NUMBER OF ANONYMOUS TESTS AND NUMBER OF HIV+
IN INDIVIDUAL YEARS
(Czech citizens and residents only)
Absolute number by 31. 12. 2004

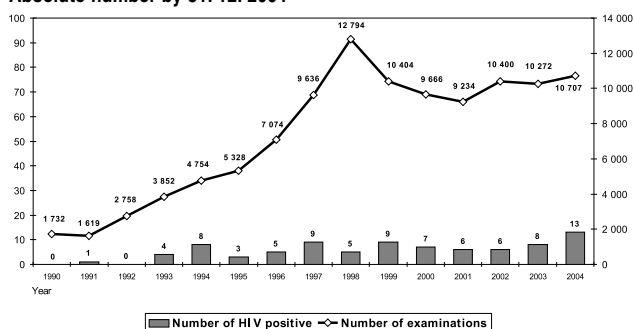
dené testy naznačují, že k přenosu HIV nedošlo. Celkem se narodilo HIV pozitivním matkám 57 dětí, k přenosu došlo ve třech případech, čtvrtý případ se odehrál při porodu mimo území ČR, dítě a matka jsou léčeni v ČR.

V r. 2004 bylo nově identifikováno 18 HIV pozitivních žen (25 % všech nově registrovaných případů HIV), z toho v 6 případech se jednalo o ženy gravidní. Podíl žen na celkovém počtu HIV pozitivních osob činí 21,3 %, přičemž 6,6 % těchto žen bylo gravidních (graf 5).

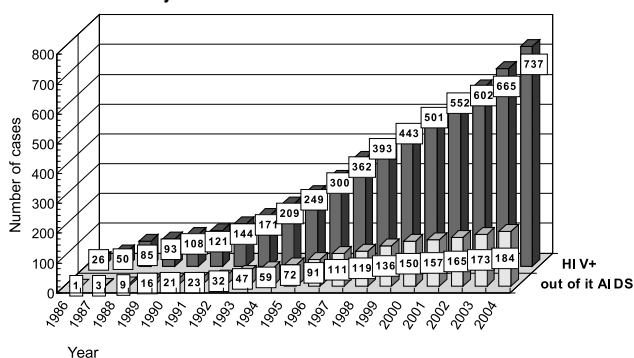
V r. 2004 bylo provedeno celkem 15 037 vyšetření na vlastní žádost (client initiated testing).

4330 klientů vyžadovalo vyšetření anonymní, u 4 z nich (0,092 %) byla zjištěna HIV pozitivita. 10 707 testů bylo provedeno u klientů, kteří uvedli svá osobní data, 13 HIV pozitivních nálezů (0,121 %) (grafy 6, 7). Zá-

Graf 7:
NUMBER OF CLIENT INITIATED TESTS (NAMED)
AND NUMBER OF HIV+
IN INDIVIDUAL YEARS
(Czech citizens and residents only)
Absolute number by 31. 12. 2004

Graf 8:
HIV/AIDS IN THE CZECH REPUBLIC
(Czech citizens and residents only)
Cumulative data by 31. 12. 2004

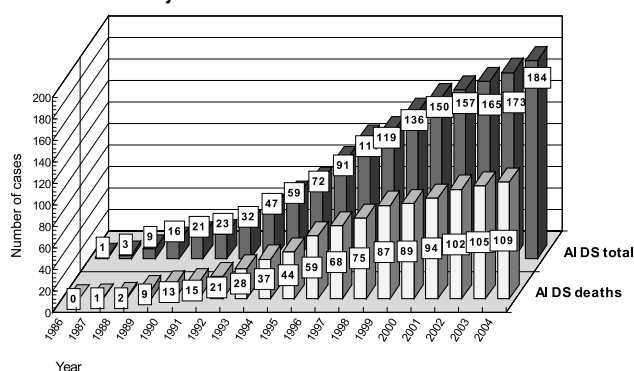

chyt HIV pozitivitu v této skupině testovaných je daleko vyšší (0,116 % testovaných) než v ostatních testovaných skupinách. Počty testovaných anonymně i testovaných s udáním osobních dat zůstávají od r. 2001 prakticky na stejné úrovni. Jistě by bylo žádoucí, podporovat vyžádané HIV testování zejména těch, kteří se cítí infekcí ohroženi. V r. 2004 bylo u 11 HIV infikovaných diagnostikováno onemocnění AIDS, celkem bylo koncem roku 2004 registrováno 184 případů AIDS (**graf 8**). Na AIDS zemřeli v r. 2004 čtyři infikovaní, celkem na AIDS zemřelo 109 osob (**graf 9**).

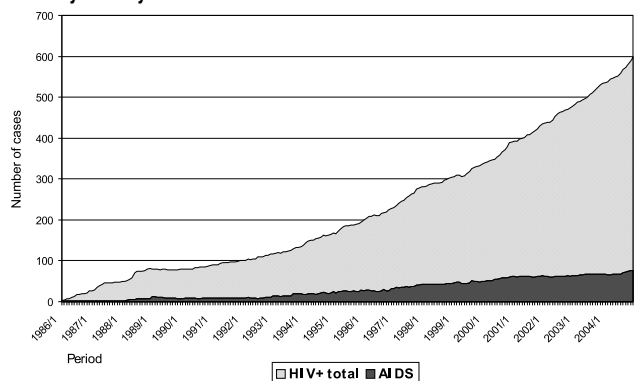
Počet osob žijících s HIV/AIDS uvádí **graf 10**. Znamená to, že okolo 600 HIV infikovaných osob je v ČR léčeno a opakovaně laboratorně vyšetřováno pro sledování účinnosti antivirové léčby a vznik mutant HIV, rezistentních na antiretrovirové preparáty. Jak léčba tak laboratorní sledování její účinnosti jsou velmi drahé a náročné postupy se kterými se musí ekonomika našeho zdravotnictví vyrovnávat.

Nejčastějším způsobem přenosu HIV zůstává v ČR přenos sexuálním stykem. Sexuální přenos byl zaznamenán u více než 83 % všech infikovaných, v 52 % se jednalo o přenos homosexuální. Všechny zaznamenané způsoby přenosu HIV jsou uvedeny na **grafu 11**. Mírně stoupá přenos HIV mezi injekčními uživateli drog, kteří jsou infekcí ohroženi jednak přímým přenosem viru při

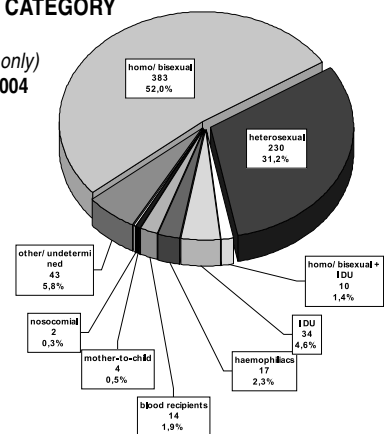
Graf 9:
AIDS IN THE CZECH REPUBLIC
(Czech citizens and residents only)
Cumulative data by 31. 12. 2004

Graf 10:
PEOPLE LIVING WITH HIV/AIDS IN THE CZECH REPUBLIC
(Czech citizens and residents only)
Monthly data by 31. 12. 2004

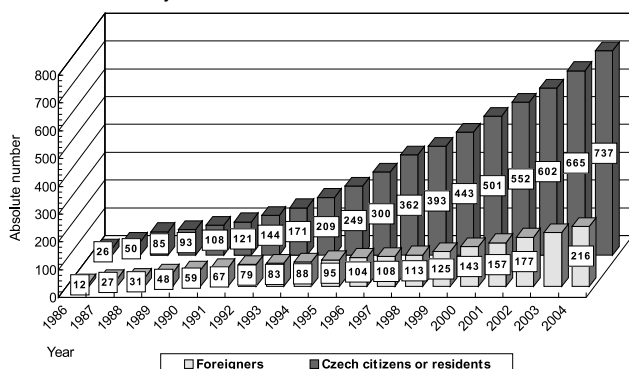
Graf 11:
HIV+ BY TRANSMISSION CATEGORY
IN THE CZECH REPUBLIC
(Czech citizens and residents only)
Cumulative data by 31. 12. 2004

užívání kontaminovaných jehel, stříkaček, roztoků drogy a ostatních pomůcek, jednak sexuálními kontakty, jejichž frekvence je často vysoká a spojovaná s komercí.

V r. 2004 byla infekce HIV diagnostikována u 22 cizinců (0,49 % všech vyšetřených). Polovina z HIV pozitivních cizinců (11 osob) pocházela ze střední a východní Evropy, nejčastěji zastoupenou zemí v tomto regionu byla Ukrajina. Počet 737 HIV pozitivních českých občanů

Graf 12:
TOTAL NUMBER OF HIV+ PERSONS IN THE CZECH REPUBLIC
(INCLUDING FOREIGNERS)
 Cumulative data by 31. 12. 2004

nů a rezidentů doplňuje 216 cizinců na celkové číslo 953 HIV pozitivních osob registrovaných v ČR k 31. 12. 04 (**graf 12**). Statistika HIV pozitivních cizinců je vedena odděleně. Někteří z nich přecházejí do kategorie „rezident“ po získání povolení k dlouhodobému pobytu, pro

jiné je ČR jen tranzitní zemí, kterou brzy opouštějí. Problém migrace je problémem celosvětovým, ČR se dotýká zejména migrace z východu na západ.

Je nutno dodat, že HIV testovací politika ČR je v souladu s doporučeními Světové zdravotnické organizace (WHO) a UNAIDS (AIDS program Spojených národů), které nedovolují povinné testování kterékoliv populační skupiny kromě krevních dárců.

Závěrem je možno hodnotit situaci v oblasti HIV/AIDS v České republice z dlouhodobého pohledu jako relativně příznivou, i když v r. 2004 došlo k vzestupu počtu nově diagnostikovaných HIV infekcí oproti dřívějším létům. Jedná-li se o vzestupný trend nebo jen o jednorázovou výchylku v rámci náhodného kolísání ukáže až další soustavný monitoring.

Monitorovací program HIV/AIDS je částečně podporován z grantu IGA MZ ČR NR/7843-3.

Marie Brůčková

Jana Vandasová

NRL pro AIDS SZÚ-CEM

Marek Malý

Oddělení biostatistiky a informatiky SZÚ